

ТАНЕКЕ

ISSN 0134-2266

1989

7

Õuemängud

Näita mulle poissi, kes ei taha ronida, hüpata, joosta!
Tead tüdrukut, kes ei armasta kodu mängida!
Turnijatest poistest kasvavad tugevad, julged mehed.

Kodumängus õpivad tüdrukud pere-
emad olema.
Mängimine, tuleb välja, pole lihtsalt
lõbus, vaid lausa vajalik. Hommik
Räpina Näidismetsamajandi lasteaia
õues.

Hopp! hüppavad kolm kiiremat tüdrukut kiikedele. Poistevägi vallutab tormijooksuga mängulinnaku. Ronimisredelitel, korvpallirõngaste all, keerulistes labürintides saavad poisid südamest rassida. Kui sitkus ei tule siin, kus siis veel! Üks poiss veereb ringi nagu elavhõbe. See on Helar. Ta hüppab hüppelaual, siis jookseb trepist üles, tuleb liumäest alla maa peale tagasi, leiab palli, loobib seda korvirõngasse, jälle turnimisredelit mööda üles, viuh! liumäest alla... Üks kord, kaks korda, kümme korda... Väsimusest pole jälge näol! Selle torema mänguväljaku mõtles välja vanema rühma poisi Alvari ema Tiiu Kutti. Ta töötab metsamajandis kunstnik-konstruktorina. Praegu veel kuskil mujal

sellist linnakut ei ole, aga juba õige varsti hakatakse neid ka teistele lasteaedadele tegema.

Ehitised on tehtud puust, hoolikalt siledaks lihvitud, et keegi kogemata pindu näppu ei torkaks. Puu on soe ja kodune. Siia lasteaeda kuusemetsa keskel muud ei oskaski mõelda. Ühes aiasopis seisab vana kalapaat. Siin seilavad tormilainetel vaprad meremehed. Korraga kostab jubedaid appihüüdeid ja siis kapten Marguse vali hää! «Mees üle parda!»

Suur laine on Alvari merre pühkinud. Kohe hüppab Helar sõbrale järele ja varsti ronivad märjad meremehed jälle laeva pardale. Nende meremeeste elu on seiklusrikas ja ohtusid täis.

Kahes mängumajas toimetavad peremad Ursula ja Kristi. Kraamimistuhinas pole neil aega lastega rääkida. Kui perel on kõhud täis söödud, lööb Kristi supikulbi kolksti! potti ja teatab otsustavalt: «Nüüd lähme metsa jalutama. Pärast pesen nõud.» Laste Katri-Liisi ja Triinu meelest on see hea mõte.

Mängus juhtub kõike, ka riidu ja ülekohtu. Mis madin seal kiikede juures käib! Kaks poissi on tõsiselt karvupidi kokku läinud. Tarvol saab selg liivaseks. Meel kaotusevalu kibedust täis, kaob ta vaikselt lasteaia hoovalt. Veidi aja pärast tulevad Tarvo ja kasvataja Meeli käsikäes metsa poole. «Me käisime linnupesas vaatamas,» ütleb kasvataja. Riiumõtted on jälle maha maetud.

Kell tiksus keskpäeva, lõunasöök ootab sööjaid. Tuppaminejatest jäävad õuetrepi kõrvale liivakuhilad. Mõelge ise: kui kaks korda kuuekümmest saapast igaühelst tilluke hunnik liiva välja kallata, kas ei peaks sellest ukse taha lausa liivamägi kasvama!

Pildistanud JAAK TÄTTE

Pildistanud VIIVI VARIKSAAR

Kuulus klubi Muhus

Hellamaa rahvas Muhumaal on juba harjunud killavooriga, mis iga laupäev ja pühapäev läbi küla sõidab. Kõik ju teavad, et Hobusesõprade klubi igal nädalavahetusel koos käib. See klubi Muhumaal on nii kuulus, et siia tuleb rahvast mere tagantki — nii Saaremaalt kui mandrilt.

Klubi liikmeks saada on muidu lihtne: soovija peab olema vähemalt 9-aastane, ei tohi tööd karta ning peab loomi armastama.

Tallimees Martin Kivisoo peab klubi tegevuse kohta ka päevikut, kuid puudujaid sinna ei märgita. Kes kohal ei käi, selle unustavad hobused ise ära.

Laupäeval, 15. aprillil kogunesid klubilased kõigepealt Martin Kivisoo ümber. Seekord polnud tegu ainult tavalise tööde ja hobuste jagamisega. Nimelt oli kõigil vaja mõelda Vilma varsale nimi. Nimevalikul oli mitmeid tingimusi: see pidi algama R-tähga nagu varsa isalgi ja lõppema kaashäälikuga nagu kõigil täkkudel. Et pakkumisi oli palju, jäeti nimepanek pärastiseks, nii jäi kõigile veel mõtlemisaega.

Kähku pandi vattkuued selga, võeti kammid ja harjad ning mindi hobuseid puhastama. Kristel Siilak ja Kaire Veltmander said kahe peale puhastada ja sõita võigu hobuse Velve. Mõlemad tüdrukud käivad klubis esimest aastat ja seepärast said nad rahuliku hobuse. Puhastamine käis tüdrukute käes kähku. Nad teavad, et tuleb seista küljega hobuse esimese jala juures,

siis ei ulata hobune lööma, kui ta seda tahaski. Velvel küll löömiskavatsust pole, tema on lastega juba harjunud. Tüdrukud võisid tema pea alt rahulikult läbi pugeda. Martin Kivisoo katsus hobuse kõhualust ja jäi tööga rahule. Nüüd võis sadula selga panna ja õue minna. Sadul on üsna raske, seepärast tuli suurem poiss Kajar appi. Tallimees lükkas sõrmed sadularihma vahele ja kontrollis, kas see on ikka korralikult kinni. Kaire pani suuraudade külge korde — rihma, mille otsas hobust jalutatakse.

Algul istus sadulas Kaire ja Kristel talutas Velvet, pärast tehti vahetus. Kaks hobust rakendati vankrite ette. Klubilasi oli nii palju kokku tulnud, et ühe hobuse peale ei mahtunud ajutised jalamehed ära. Seitse õnnelikku said kohe hobuse selga. Kadakate vahel tehti aeg-ajalt peatusi ja vahetati ratsanikke. Kui tunni-poolteise pärast talli juurde tagasi jõuti, olid kõik ratsutada saanud. Sadulad võeti seljast ja hobused viidi latritesse. Kasper saadeti lakast heinapalle alla ajama ja varsti olid sõimed heinu täis.

Nüüd jõuti kõige pidulikuma sündmuseni: Vilma toodi oma 4-päevase varsaga välja ja hakati nime valima. Nimepakkumisi oli õige mitu, nii et lõpuks ei jäänud muud üle kui hääletada ja vars sai nimeks Reket.

Viimaks jäi veel talli vahikäigu pörand pühkida, lemmikutele kodust kaasa- toodud leiba jagada ja kõrva sosistada «Homseni, pühapäevani!»

VIIVI VARIKSAAR

Millalgi juunikuus...

HANNES TOMINGAS

MILLALGI JUUNIKUUS, JUULIS KÜLL VÄHEMALT,
UMBES KUI AEG TULEB KÖBLATA KAALE,
OTSIME DRESSID JA IHULE LÄHEMAD
RIIDED KÕIK PAMPU. SIIS SÕIDANGI MAALE.

MÖNESKI MÖTTES MAAL ELU ON ERINEV:
LEHM JOOKSEB KIINI JA KOERAL ON PUUK.
LEPAPUU SUU VÄRVIB VAATA ET VERISEKS,
KUI TEMA KOOREST MUL PASUN ON SUUL.

IMELIK LÖHN VANAEMAL ON TUBADES.
SAHYRIS NÄEB ROTTE. JA KELDRIK KÄIS KOLL.
KUI MIND KORD ÜKSINDA KÄIA SEAL LUBATI,
USKUSIN TÕEGA. NÜÜD POLE NII LOLL.

NÜÜD JULGEN SUURES TOAS SOHVA PEAL MAGADA,
ÕÖSEL KUI MÜRISTAB, RAGISEB KELL.
NATUKEST NÕU OSKAN JUTU SEES JAGADA.
ÜLEARU ON MURET NEIL VANADEL.

AINULT SEE JUTT, MIS MÕNIKORD SIGINEB,
MULLE EI MEELDI, ON KUIDAGI JULM.
ANNAVAD MÕISTA, ET SURMATUND LIGINEB.
MINUL EES MUIDUGI OOTAVAT PULM.

MINA EI SAA NEID JU RÄÄKIMAST KEELATA.
SELGE, ET ÜLDISELT SOOVIVAD HEAD.
ÜHT-TEIST MUL TULEBKI ALLA VIST NEELATA,
KUI JUBA KODUKS SIIN OLEMIST PEAN.

Illustreerinud MAARA VINT

Magusad asjad

LEELO TUNGAL

HOMMIKUNE UNI
JA PEHME MOOSISAI,
JONNIMINE, KUNI
EMA KÄEST SAAB PAI —
NEED ON, NEED ON, JAA, VIST
ASJAD MAGUSAD —
PÄRAST NENDE SAAMIST
KÕIK ON VAGUSAD!

Nagu nihti

PEEP ILMET

SIUTS, SÖÖ RUTTU TATRA PUTRU
KUNI VEEL PUDER ON SOE!
SIUTS, SÖÖ RUTTU TATRA PUTRU —
KOOGID JA KOMMID EI LOE!

SIUTS, SÖÖ RUTTU TATRA PUTRU!
MINAGI PISTAN, MIS VÖIN.
SIUTS, SÖÖ RUTTU TATRA PUTRU!
VÖTAME SILMA SEEST VÖID!

SIUTS, SÖÖ RUTTU TATRA PUTRU!
SIUTS, SÖÖ RUTTU TATRA PUTRU!
SIUTS, SÖÖ RUTTU TATRA PUTRU!
PANEME KINNI NÜÜD POE!

Kõnetades maid ja puid

PEEP ILMET

KÕNETADES MAID JA PUID,
LAPSI PEALEKAUBA,
RÄNDAN ILMAS PIKKI KUID,
SIDE ÜLE LAUBA.

SIDEME ALL VANA ARM,
KIIRE KÄIGU HIGI,
VÄIKE KAVALPÄINE TARM
HOIDMAS OIMU LIGI.

KÕNELEVAD PUUD JA MAAD,
MAANTEETOLM JA LINNUD,
KRAAVIPERVEL VABARNAD,
PIHKU TUNGIND PINNUD.

KÕNETADES SAMMUDA
ON MUL TÕESTI VAJA.
AJAN LEHMAD AMMUMA,
NII ET KAASIK KAJAB.

KUI AGA LAPSED TUKKUMA
JÄÄVAD NARRI NÄOGA,
SIIS MINA KUKUN KUKKUMA
VÖIDU KULDSE KÄOGA.

Pesupäev

MART HELME

Jaan tuli ujumast ja sirutas ennast mõnuga kuumale liivale. Kas saab olla midagi paremat kui tulipalav suveilm? Eriti veel, kui sul on vanaema ja vanaisa ja nad elavad metsa taga mere ääres — looduslikult kaunis kohas, nagu ütleks ajalehekuulutus. Ei, ei saa.

Lained, mille embusest Jaan äsja tulnud oli, lobisesid nüüd kalda-kividega. Suurtest rändrahnudest koosneva saarekese kohal kriiskasid kajakad. Liiv, meri, taevast, mets — kõik siin rannal kumas praegu pillavas päikesevalguses kuldsest. Kuldne noorus, kuldne ajastu, «Kuldne Trio», meenusidki Jaanile selles säras igasugused kulda sisaldavad ütlused. Ta hakkas rojutavas kuumuses uniseks jääma. Ühtainust silma veel pilukil hoides nägi ta, kuidas kõrgel laotuses lennuk enda järel otsekui valget nõõri üle taeva veab. Nõõr kulges nii, et riivas servapidi paari pilvepalakat. Maa pealt vaadates paistsid need nüüd õue kuivama riputatud linadena, mis eredas valguses üha valgemaks ja puhtamaks pleekisid.

Jaanil hakkas pilvede vahtimisest pea ringi käima. Aeglaselt pani ta ka teise silma kinni, aga tegelikult tukkus ta juba enne, kui silm õieti sulguda jõudiski.

Kui ta mõne aja pärast oma suigatusest virgus, oli päev juba pärastlõunasse kaldunud. Taevast oli endiselt sini-sinine. Ja selge-selge. Pilvepesu oli aga ära kuivanud; päris taevast ära kohe.

Illustreerinud REGINA LUKK

Vingerpuss

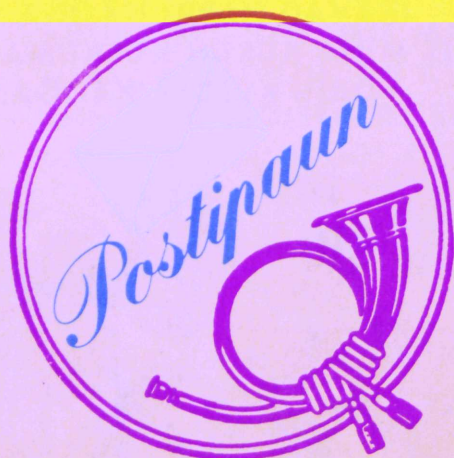

Kuidas ma lehma lüpsin

Minu kiisu, väike Miisu
mängis mulle vingerpussi.
Ajastu minu lõngakera
vanaisa vana sussi.
Vanaisa toriseb,
sussidega poriseb:
«Miks nad jalga küll ei lähe?
Mis on tulnud neile pähe?»
Äkki rõõmsalt muheleb,
leiab kera sussi seest.

Kui ma ärkasin, kõditas minu varbaid juba päike. Tundsin, kuidas aknast tuli tuppse värske heina lõhn. Võõksin ruttu õue. Seal kamandas vanamemm lambaid: «Tiksi, Tiks, Tupsi! Tulge ruttu! Vaatame, mis väljas huvitavat!» Kuidas tal see nii hästi välja kukub, mõtlen ma alati. Ainult hamstrite, merisea ja kassidega oskan ma ühist keelt rääkida. Vaatasin veidi vanaema askeldamist pealt ja otsustasin, saagu mis saab, täna ise lehma lüpsma. Vanaema tõi mulle lüpsiku ja pingi. Ta näitas, kuidas tuleb nisadest tõmmata. Tegin esimese katsetuse. Ja mis siis juhtus! Lendasin kukerpalli sirelipöösasse, pink koos minuga. Seda ma enam ei mäleta, kuhu kadus lehm ja kuhu jäi lüpsik. Kui ma end püsti ajasin, ei näinud ma kedagi peale vanaema. Lehma aga kardan ma siiani.

CHRISTIN VARDI
Eidapere 9-kl. Koolist

PILLE PURRE Pärnu 6. Keskkoolist

Rohutirtsu viiulimäng

ENO RAUD

Rohutirts oli heinakõrrel peaaegu päev otsa viiulit mänginud. Viimaks otsustas ta vahet pidada ja ütles:

«Päris ära väsitab see töö!»

Samas juhtus sealt lähedalt mööda minema sipelgas, pikk männiokas turjal.

«Kus kah töö!» põlastas sipelgas. «Viiulimäng! Sa võta oma viiul parem selga ja kanna sipelgapessa, vaat siis võid öelda, et oled tööd teinud!»

Rohutirts ei võtnud sipelga nõu kuulda.

«Las igaüks teeb seda, mida paremini mõistab,» ütles ta. Siis pani ta oma viiuli jälle lõua alla ja hakkas mängima. Ning seekord kõlas viiul nii ilusasti, et sipelgaski vaimustatult kuulama jäi.

Kaks K-juttu Kuusalu Keskkoolist

Kukk kires. Koitis. Karjamaal kõlasid kellad. Karjane karjatas kariloomi, koer kaasas. Kanad kraapisid kruusas. Kits kökitas kesal. Kaarel korjas keldrist kartuleid. Kooris, keetis. Kertu kalpsas kapsaaeda. Korjas küülikutele kapsaid. Konnad krooksusid kooris. Kesal keksis Kaidi. Kaidi korjas kannikesi. Koerad klähvisid külas. Kiiresti kihutas kauba-auto. Kõik kiirustasid kauplusse. Kaupkanti koju. Kodus keedeti kapsasuppi. Küideti keetjat. Kõik.

Kaks kena kukekest kaklesid kord keldri katusel. Kisklesid kaunis kaua. Korraga käis kõva kopsatus. Kaks kukke kukkusid keldri kõrvale kartulikasti. Kolmas kukehakatis kires: «Karistus käes! Kes käskis kakelda!»

Minu soov

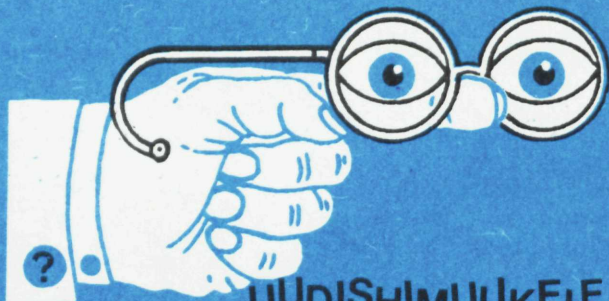
Minu kodu on mere lähedal. Suvel käin iga päev rannas. Ükskord oli üleval silt: «UJUMINE KEELATUD!»

Ujusin siiski ja jäin haigeks. Tahaksin, et merevesi oleks alati puhas ja saaks palju ujuda.

MERVE PIIRVE Haapsalu 9-kl. Koolist

MIHKEL KÄGO 11c klassist

KARIN AAS IVa klassist

UUDISHIMULIKELE KUST ON PÄRIT SUHKUR?

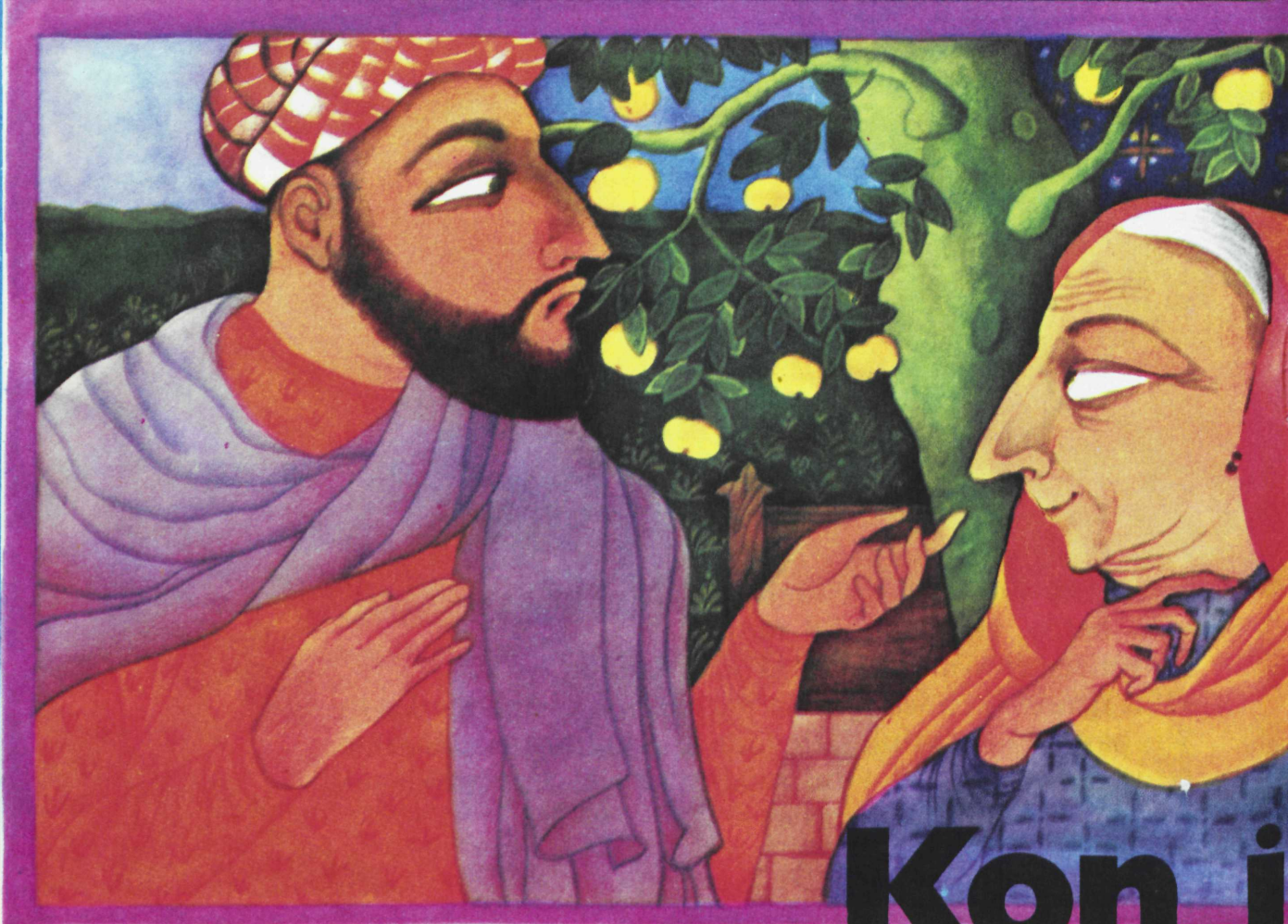
Suhkur on taimse päritoluga. Juba väga ammu, 4. sajandil teati, et Induse jõe kaldal elavad inimesed saavad magusat mesilaste abita, ühe taime mahlast. Nii see oligi.

Suhkruroog on kõrreliste sugukonda kuuluv 7—9 m kõrgune taim, varre läbimõõt ulatub kuni 5 cm. Suhkur sisaldub taime varres olevas säsis. Kõige rohkem suhkrut on säsis õitsemise eel või selle algul.

Säsist pressitakse välja mahl, see puhastatakse valkainetest, lastakse tiheneda ja kristalliseeruda.

Üle poole kogu maailmas toodetavast suhkrust annabki suhkruroog. Suurimad suhkrutootjad on Kuuba, Hiina, Brasiilia, India, Filipiinid ja Havai saared. Ülejäänud suhkur toodetakse suhkrupeedist.

Suhkru valmistamiseni suhkrupeedist jõuti alles möödunud sajandil. Suhkrupeet on kaheaastane kultuuritaim, mille juurikas sisaldab suhkrut. Suhkrupeeti kasvatatakse palju NSV Liidu lõunapoolsetes vabariikides, eriti Ukrainas.

India muinasjutu järgi JÜRI RANT

Kon ja Mon

Elasid kord kaks venda, Kon ja Mon. Vanem vend oli riukamees, Mon seevastu heasüdamlik ja lihtsameelne. Kui nende isa suri, jättis ta poegadele päranduseks õunapuu, lehma ja sooja teki. Asuti siis varandust jagama.

«Tekiga teeme nii, et päeval on ta sinu oma, öösel aga minu,» ütles Kon. Mon oli nõus.

«Õunapuust saad sina alumise poole, mina ülemise.»
Mon jäi jälle nõusse.

«Aga lehmast võta endale pea ja kael. Tagumine pool jääb siis mulle.»

Elu läks edasi. Päeval võttis Mon endale teki ümber, aga päeval oli niigi soe, tekk ajas higistama. Öösiti seevastu, kui Kon teki all norskas, lödises vaene Mon külmast ega saanud sõba silmale. Mon kobestas õunapuualust, väetas ja kastis mulda, aga Kon korjas õunad korvi. Ja lehmaga polnud ka midagi paremat. Mon söötis, Kon lüpsis.

Mon jäi kõhnaks, kahvatuks ja kurvaks. Ükskord juhtus teda nägema tuttav naa-

a Mon

Illustreerinud JARONA ILO

berküla vanamoor. Kuulnud Moni kurba lugu, võttis ta vaest noormeest veidi õpetada.

Järgmisel hommikul kastis Mon teki jõkke. Päeval oli ju tekk tema, ta võis sellega teha, mida tahtis. Nüüd ei saanud ka Kon öösel und. Märja teki all oli külm ja niiske. Ronis Kon õunapuu otsa õunte järele, jooksis Mon, kirves käes, kohale.

«Ei tohi õunapuud raiuda!» karjus Kon hirmuga. Aga Mon vastu: «Miks ei tohi? Puu alumine pool on ju minu.»

Õhtul tahtis Kon lehma lüpsata. Kohe oli

ka Mon seal ja muudkui lehma kõrva tagant vitsaga kõditama.

«Kas sa jätab järele!» karjus Kon, sest lehm ei lasknud lüpsata, rapsis jalgadega. Aga Mon vastu:

«Mitte ei jäta. Minu pea, kõdistan nii palju kui tahtmist.»

Nüüd sai Kon aru, et vend ei lase end enam lollitada.

«Kuule, sõbrake,» ütles ta. «Teeme õige nii, et kõik, mis meil on, on ühine.»

Mon jäi nõusse. Oli ta ju hea südamega.

MIKS TEKIVAD VIRMALISED!

Virmaliste kohta öeldakse ka — põhjamaa äike, kuigi virmalisi esineb ka lõunapoolsetes maades.

Virmaliste ajal näib, nagu sahistaksid oma tiibadega õhus tuhanded linnud. Tegelikult on see lõputu hulga imeväikeste elektrisädemete pragin.

Virmalised tekivad taeva kõrgemates kihtides, 80—500 km kõrgusel. Virmaliste teke on tihti seotud Päikesega. Kui Päikesel toimuvad plahvatused, siis liiguvad õhus suure kiirusega võimsad laetud osakeste voolud. Need väikesed osakesed helenduvadki kõrgel ja moodustavad taevaalaotuses veiklevad virmalised. Kui Päikese helendaval pinnal tekib eriti palju plekke (umbes iga 11 aasta tagant), ilmub virmalisi taevasse tavalisest sagedamini ja need võtavad enda alla suure osa taevaalaotusest. Sellistel aastatel nähakse virmalisi ka lõunapoolsetes maades.

Illustreerinud
HILLAR METS

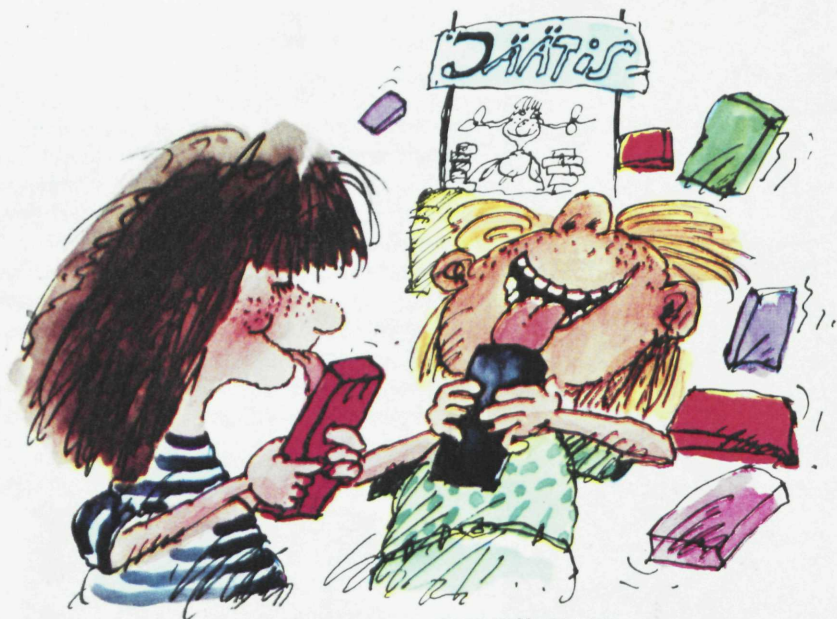
MIS ON TROMB!

Sellel sõnal on kaks tähendust. Tromb tähendab hüübinud vere klompi, aga ka tugevat õhukeerist. Trombid — õhukeerised — sünnivad külma õhu kokkupõrkel äikesepilvedega. Õhumass hakkab siis pööreldes endasse sooja niiske õhu imema. Selle tagajärjel tekib tugevasti pöörlev ja selgesti nähtav pikk kitsas õhupöör. Tromb võib tekitada suuri purustusi, tõmmates endaga kaasa tolmu, puid, kive, vett ja ehitisi.

Maismaa kohal liikuvat trombi nimetatakse tuulispasaks ehk tuulispeaks, veekogu kohal liikuvat vesipüksiks või pilvesambaks. Sageli esineb trombe Põhja-Ameerikas, seal nimetatakse neid tornaadodeks.

Jäätis, jäätis!

HILLI RAND

TIIT KÄNDLER

Töökas liivapaber

Liivapaber on selline paber, millele saab joonistada ainult ühe poole peale. Ja ausalt öeldes on sinna ühe poole peale ka üsna kehv joonistada. Aga ega sellest eriti kahju ole. Sest liivapaber on asi, mis pole joonistamiseks mõeldudki. Joonistamiseks on mõeldud joonistuspaper.

Kui muidu tundub paber üpris kasulik olevat, siis liivapaberi puhul näib, et paber on kasutu. Tööd teeb ju liiv, paber ainult hoiab liiva koos, et liiv hamba alla ei poeks.

Vahel on paberi asemel liiva koos hoidmas hoopis riie. Siis peaks vist ütlema — liivariie! Aga õnneks nii öelda ei saa. Sest mõelge ometi, mis saaks siis, kui teil oleksid jalas liivariidest püksid! Kas nende peal oleks hea kelgumäest alla lasta? Ja kui,

Maailmas on vist üksainus järjekord, kus lapsed seisavad kannatlikult ükskõik-kui-kausa: jäätisejärjekord.

Jäätisekiosk asus Liisu ja Prita majale võrdlemisi lähedal. Liisut ja Pritat võis alalõpmata seelses järjekorras näha. Järjekord nihkus aeglaselt, sest iga jäätiseportsjon kaaluti eraldi. Mõnikord ohkasid tüdrukud küll: «Oi, kui pikk saba siin täna on!» Kuid seisma jäid nad ikkagi. Ka Priidik, kes muidu oli üpris püsimatu, seisis jäätisejärjekorras alati väga rahulikult ja väärikalt. Kord, kui nad järjekorra jälle lõpuni olid seisnud ja oma tavalised jäätiseportsjonid kätte saanud, arvas Prita: «Tegelikult on niimoodi väga igav, kui jäätis on alati ühesugune. Ema rääkis, et vanasti olid erinevat sorti ja erinevat värvi jäätised.»

«Jah,» ütles Liisu, «nii on tõepoolest lausa ko-hu-ta-valt igav. Aga mis jäätised siis olid?»

«No näiteks rosina ja šokolaadi ja vanilje ja puuvilja.»

«Šokolaadijätist meil eelmisel aastal ühekorra oli, mäletad?»

«Miks ma ei mäleta,» lausus Prita, «ja üle-eelmisel aastal oli ükskord seda roosat, küll see oli hea, siamaani tuletan meelde.»

«Aga mõtle, kui oleks igat värvi jäätist. Kui lõbus siis oleks!» ütles Liisu unistavalt.

«Kas rohelist ka?» päris Prita.

«Loomulikult rohelist ka.»

«Aga punast, täitsa tulipunast?»

«Muidugi.»

«Aga musta?»

liivariidest püksid jalas, koolipinki nühkida, siis kuluks pink imeruttu läbi. Iga nädal peaks uued pingid klassi tassima. Ja oh seda puupuru korrapidajatel koristada!

Aga näiteks liivavildid oleksid ühed kasulikud asjad küll. Kui inimesed käiksid talvel liivariidest viltidega, siis poleks ju tänavaid üldse liivatada vaja! Ja saaks panna kõik majahoidjad liivariidest vilte tegema. Aga millegipärast nii ei tehta. Võib-olla pole inimesed veel selle peale tulnud.

Aga hästi, igatahes on liivapaberi või liivariide külge liiv liimitud, nii et see naljalt lahti ei tule. Liivapaber ei ole nagu mererand, kus liiv justkui võluväl poeb võileivale vorsti alla ja keedetud muna koore vahele, et pärast õhtu otsa hammaste vahel krigiseda. Mõelda vaid — kui mererannas oleks liiva asemel

«Ei, musta vist küll mitte. Aga tegelikult, miks mitte ka musta, see võiks olla just eriti maitsev,» arvas Liisu.

Nad limpsid oma jäätisi tujutumalt kui tavaliselt ja järsku Prita hüüatas: «Tead mis, mul tuli hiilgav mõte — meil on ju kodus need värvilised klotsid, mis on pealt vahvli moodi. Nendega oleks hea hakata jäätisekioskit mängima!»

Kibekähku tegid tüdrukud toolidest ja taburettidest jäätisekioski, kirjutasid isegi sildi, mis kellast mis kellani see lahti on. Kõigepealt hakkas Liisu müüjaks ja Prita ostjaks.

«Ma palun ühe vaarikajäätise ja siis veel kolm tikrijäätist ja lõpuks kaks sinikajäätist.» Liisu valis talle ühe tumepunase, kolm rohelist ja kaks helesinist klotsi.

«Täna väga, täna väga,» ütles Prita ja siis nad vahetasid osad.

«Paluksin kaks maasikajäätist, kaks mustikajäätist ja neli ananassijäätist,» lausus ostja ning müüja ulatas talle kaks helepunast, kaks tumesinist ja neli helekollast klotsi.

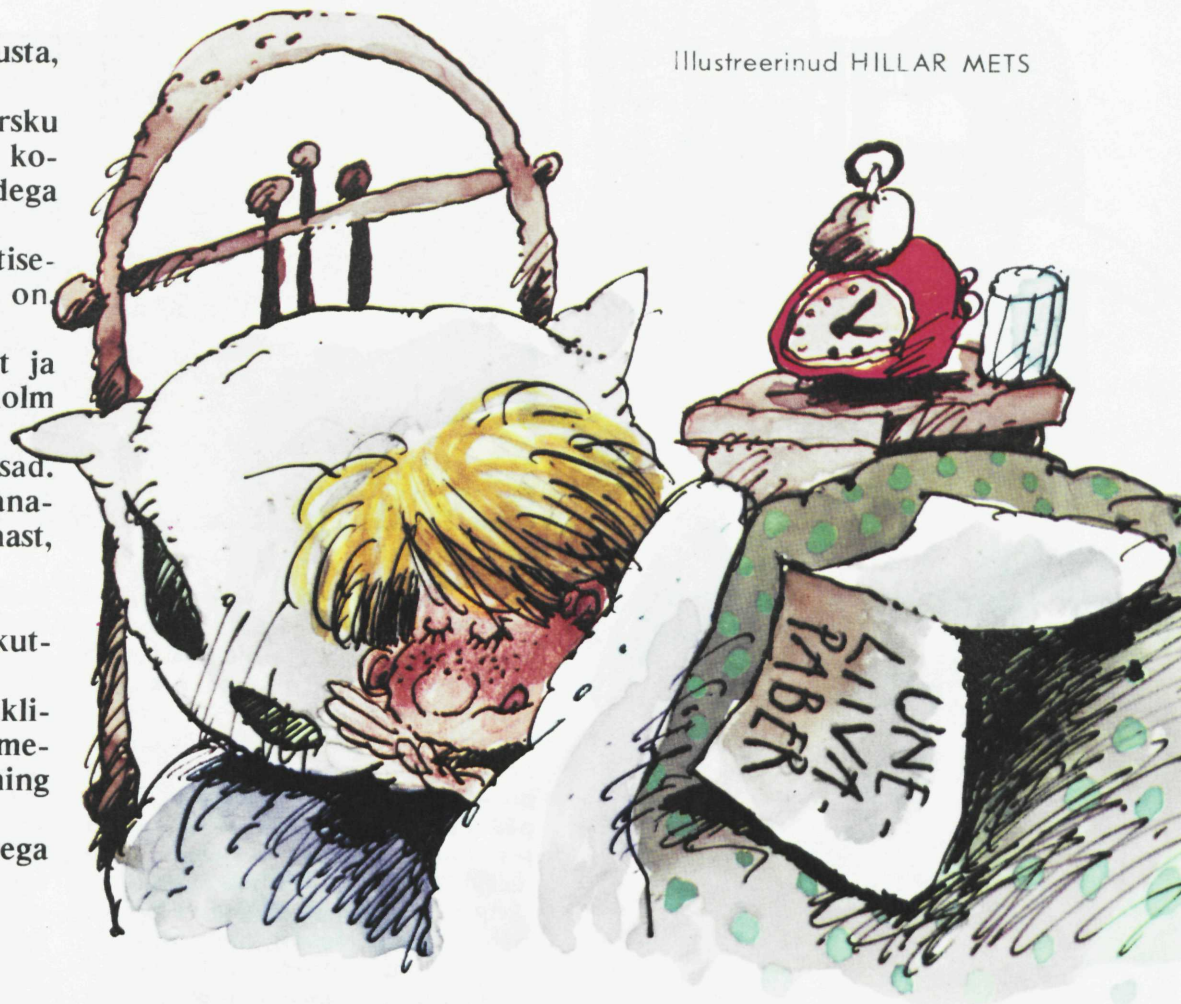
«Palju tänu!»

«Ostjaid on kuidagi vähevõitu,» arutasid tüdrukud, «lähme kutsume Priidiku ka!»

Priidik tuli hea meelega ja ütles kohe taibukalt: «Mulle päkklijäätist ja apelsinijäätist!» Prita ulatas talle helepruuni ja tumekollase klotsi ning Priidik, naljatilk, pistis nende otsad suhu ning hakkas närima.

«Ära näri katki,» riidles Prita, «muidu me ei saa pärast nendega enam ehitada.»

Illustreerinud HILLAR METS

liivapaber! Siis ei peaks soki seest mitte kunagi liiva taga ajama. Liivapaberi puhul on kõige hämmastavam, et kuigi ta ise on kare, teeb ta kõik asjad siledaks. Siledaks teeb ta puutüki, siledaks teeb ta rautüki. Põhjus on selles, et liivapaberi iga liivaterake töötab nagu väike hõövel. Jah, ja see hõövlike on veel tugevam kui raud, tugevam kui teras!

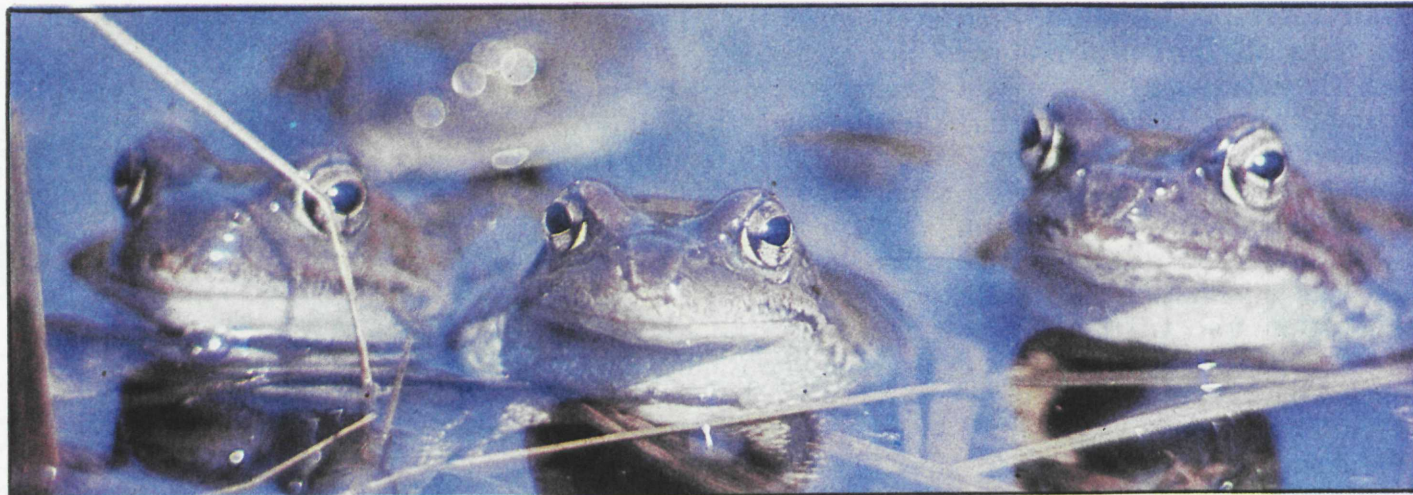
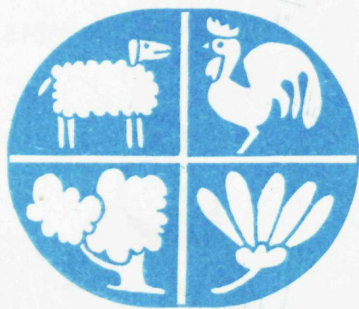
Eks sellepärast olegi liiv soki sees valus. Ja hamba all kole. **INIMESED! ÄRGE SÖÖGE LIIVA! LIIV ON KÜLL VÄGA MAITSEV, AGA LÕHUB HAMBAID!**

Sellepärast ei hakkagi ema küpsetama maitsvaid pirukaid liivapaberi taagnast, küpsetab ikka liivataignast. Liivataigen pole üldse liiva maitsega, on ainult liivakarva. Liiva maitsega on laste liivakoogid liivakastis. Ja liivakoogipuru laste saabaste sees.

Oleks palju parem, kui ka hoovis oleks maa kaetud liivapaberi-ga. Siis ei saaks lapsed pragada, et mis te tassite liiva tuppä. Kui isa leiaks igal õhtul poja saapa seest tükikese liivapaberit, kiidaks ta poissi mis kole. Või nuriseks ainult moepärast, et mis sa kogu aeg seda jämedamat sorti tood, too homme peenemat ka, see juba ammu otsakorral.

Kui kogu maailma paberile kleepida kogu maailma liimiga kogu maailma liiv — siis saaksime nii palju liivapaberit, et võiksime kogu maakera selle sisse mähkida, ühes kõigi mägede ja jõgede ja liivakastidega.

Ainult et milleks meil seda peaks vaja olema!

Rohukonn.

Pildistanud FRED JÜSSI

KONN

«Vee sees on mitut seltsi elajaid. Nende seas on ka rõõmus konnapere, kes elab soos ja tiikides. Kevadel ja suve ajal on neil seal iga õhtu suur kontsert. Üks vana konn pruunis saterkuues, mustade nõopidega, hakkab esiti peale. Ta laotab oma pikad koivad laiali, sirutab paksu pää punnis silmadega välja ja ajab siis lõuad pärani. Mõlemal pool paisub kael raku viisi üles, ja nüüd: «krooks, krooks, õk, õk!» ilma lõppemata. Teised lombi moosekandid lasevad aldi, tenori ja bassihäält kõrva. Küll on kenal et jookse minu pärast kohe eest ära metsa. Nad ei väsi ka millaski oma laulu juures ära. Seal kõrval tantsivad nad vee sees kõiksugu labajalavalssi, sest nende pikad koivad on nagu seetarvis loodud. Ka on nad kärmed kärkseid ja sääski püüdma, kes on neile toiduseks. Seeläbi teevad nad palju head.»

Nõnda kirjutab Carl Robert Jakobson enam kui saja aasta eest oma «Kooli lugemise raamatus» Eestimaa lastele tiigikonnast või veekonnast.

Rohukonn ja rabakonn on pruunid, veekonn ja tiigikonn kuuluvad roheliste konnade hulka ja mudakonn on

mudakarva tume. Eestis on ka kolme liiki kärnkonna, aga nendest räägime mõni teine kord. Konnade nahavärv oleneb aga suuresti nende elupaigast ja pole see pruunidel konnadel alati sugugi pruun ega rohelistel konnadel tingimata roheline.

Konnad on kahepaiksed. On sabaga ja sabata konnad. Eesiimaal kutsutakse sabaga konnasid triitoneiks ehk vesilikeks. Vesilikud ei krooksu. Sabata konnad krookuvad või mulksuvad või kloksuvad — kuidas keegi — kudemisaikades, kui on kudemise aeg, mujal ja muidu õige harva.

Konnakudu koosneb otsekui marjaterakestest. Neist teradest arenevad konnakullesed. Kullesed elavad vees, hingavad lõpustega nagu kalad ja pole üldse oma vanemate moodi. Alles hiljem, kui neil hakkavad kasvama jalad ja lõpused ära kaovad, nii et nad kuivale kopsudega hingama võivad ronida, muutuvad nad tillukesteks konnadeks. Niisuguse vees ja kuival elamise pärast konnad kahepaiksed ongi. Ent vette püüavad konnad hüpata alati ka siis, kui häda käes, sest vees

tunnevad nad ennast kindlamalt. Konna nahk peab olema alati niiske, sest naha kuivamine toob surma — kuiva nahaga ei saa konn hingata. Sügise lõpul külmade tulekul veekogu põhja peitudes hingavad konnad ainult läbi naha. Kuivus ongi põhjuseks, miks me konni palju päeval ei kohta, vaid ikka öösel, kui õhk on niiske, või olgu siis vihmastel päevadel. Kevadised konnakontserdid algavad aprillis, siis koevad pruunid konnad. Rohelised konnad armastavad soojemat vett, nende lauluaeg jõuab kätte mais.

Konnad ei ela üle Eestimaa ühtviisi. Mõni liik elab pea igal pool, teine üksnes teatud piirkondades. Sellepärast peab see, kes konnade elu meie looduses vaadelda tahab, läbi rändama kogu Eestimaa Ruhnust Piirissaareni.

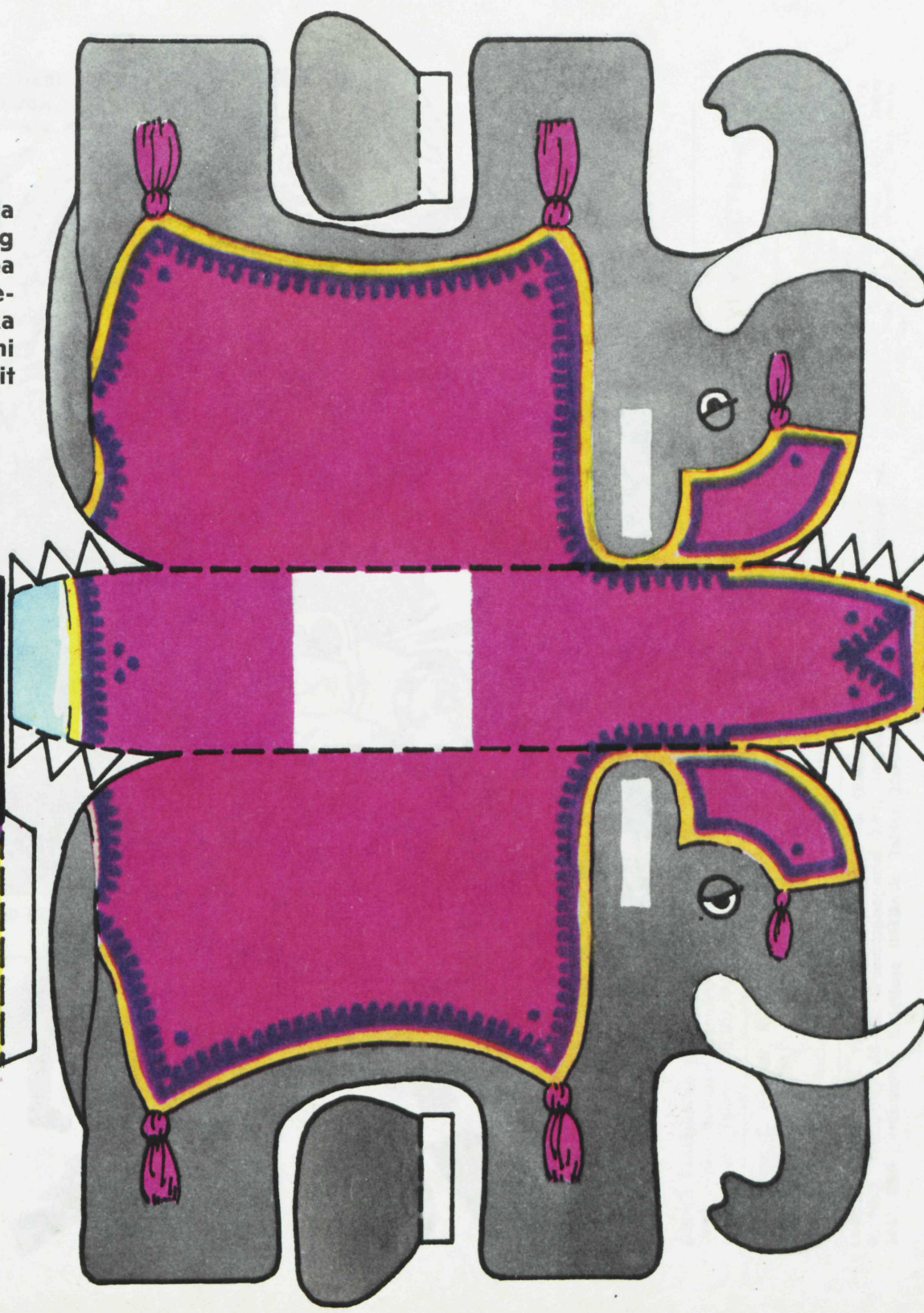
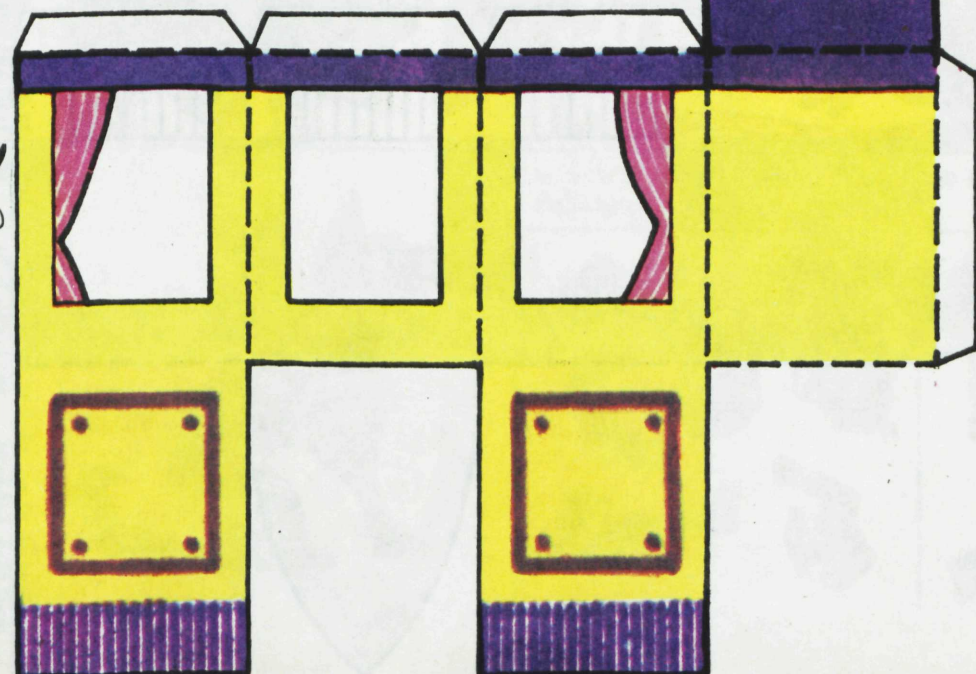
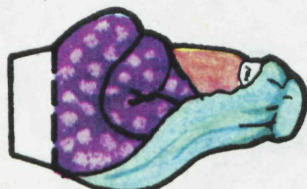
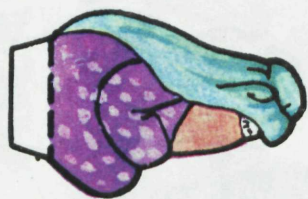
Kärbsed ja sääsed on tõepoolest konnade peatoiduseks. Nad ise katavad aga mitmete teiste olendite toidulaua nii ujivate kullestena kui ka neljajalgsete hüppajatena. Niisiis on konnal looduses täita tähtis koht. Mõttele, mis juhtuks siis, kui see koht tühjaks jääks.

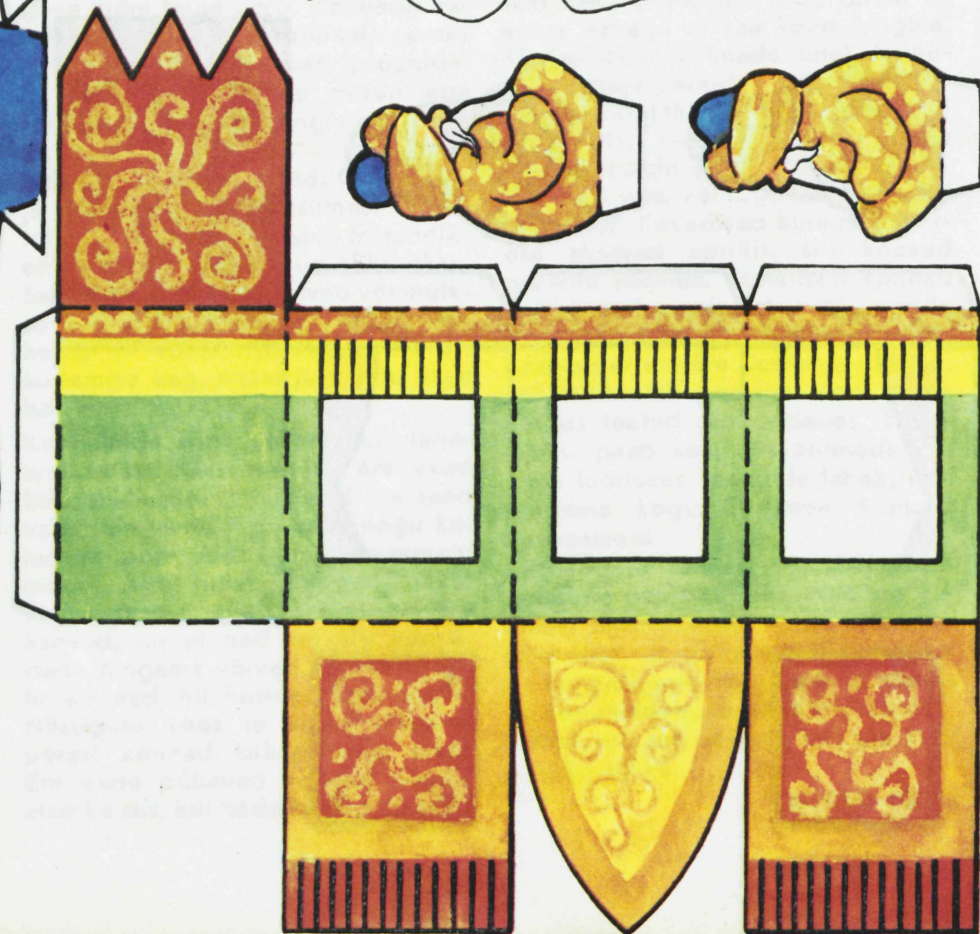
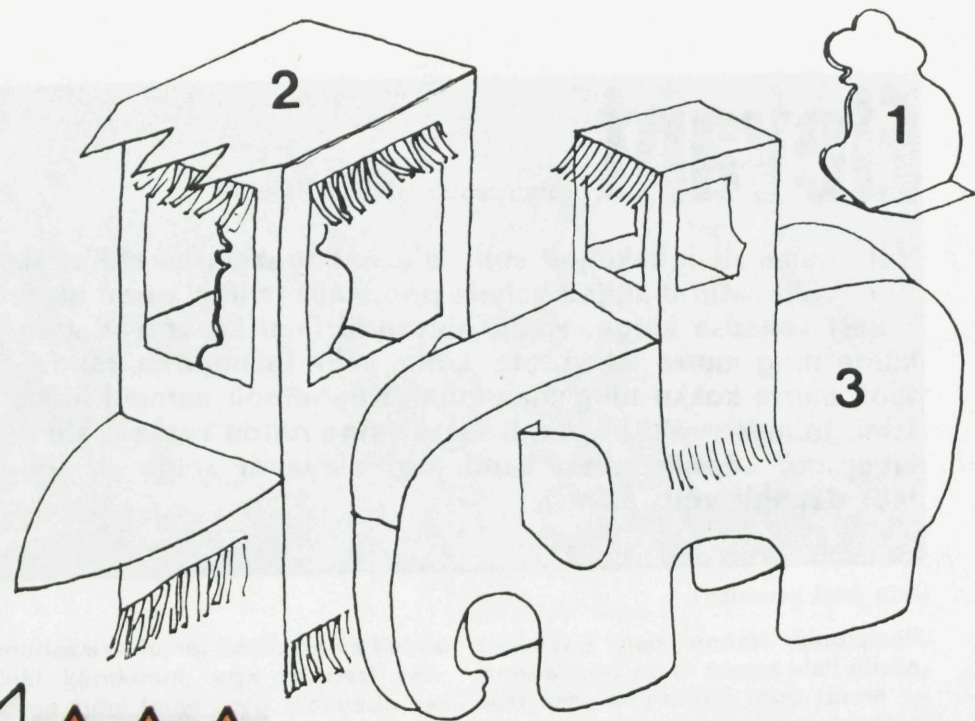
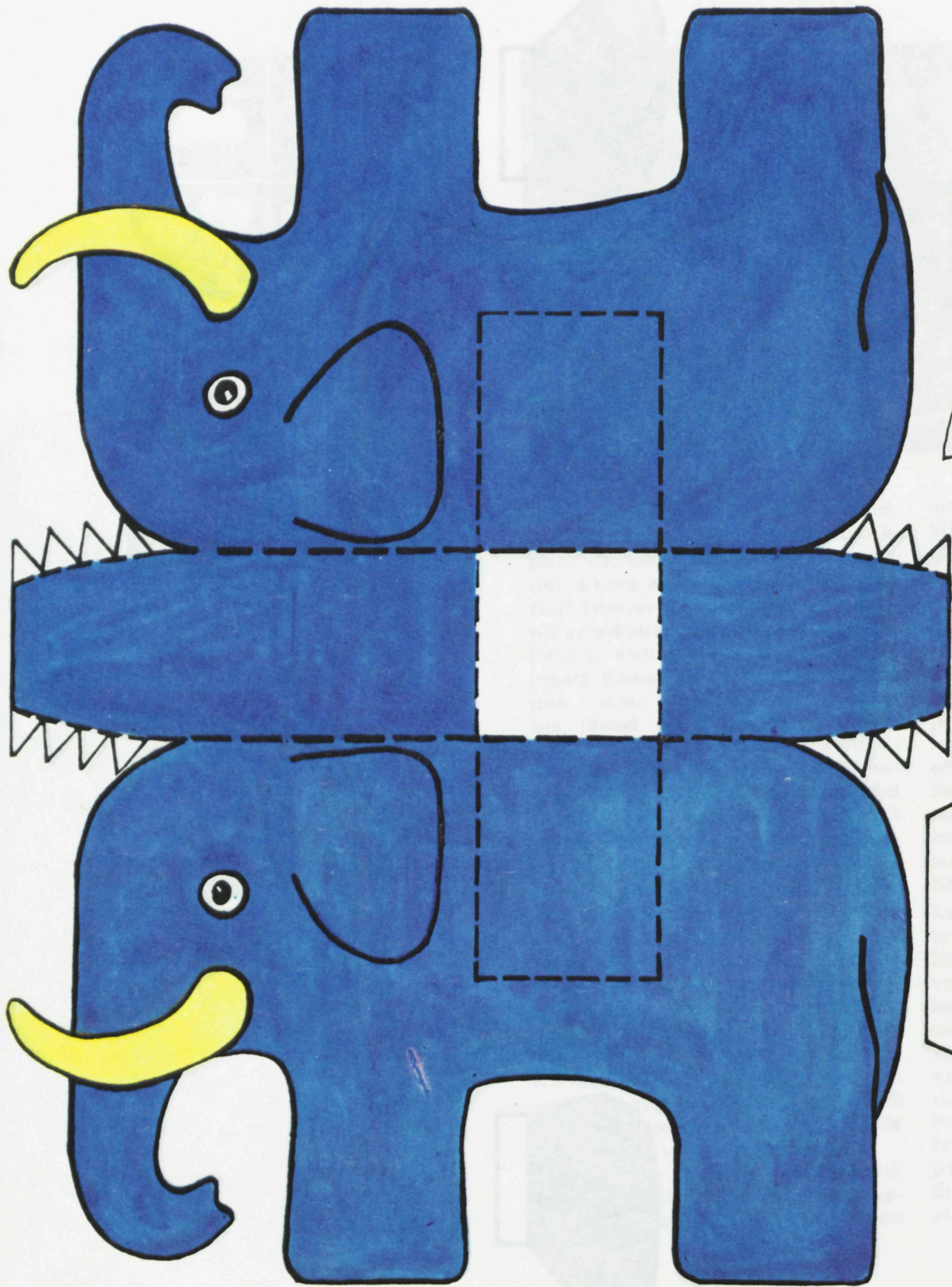
FRED JÜSSI

Elevant

Joonistanud HELI VEIGEL

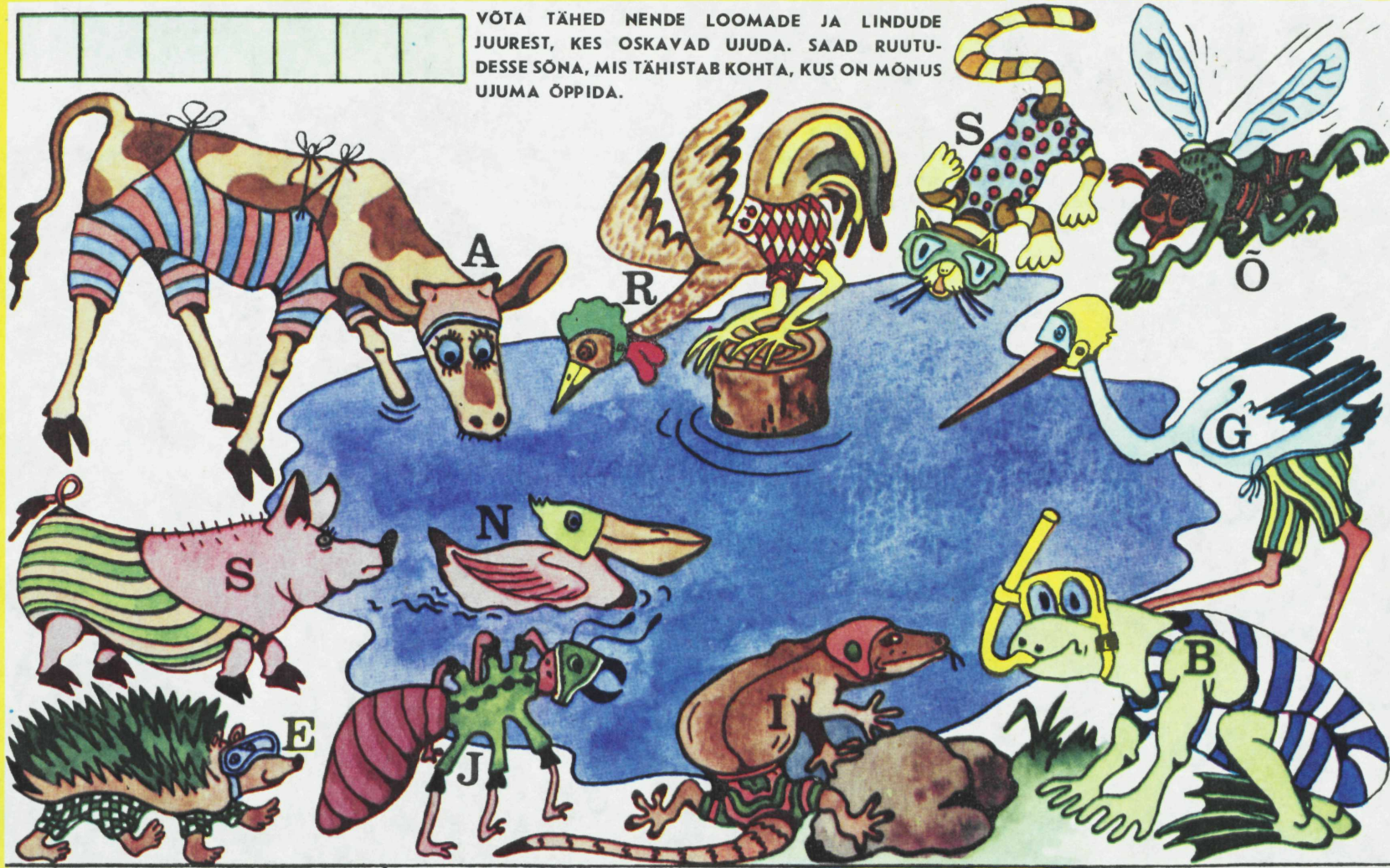
Vali, kummalt leheküljelt sulle elevant rohkem meeldib, ja löika välja. Murra küljed kahele poole alla ja liimi peast ning sabast seljaosa külge. Hallil elevantil liimi ka kõrvad pea külge ning murra tahapoole. Lõika välja inimene ja kandetool, murra kokku ning liimi kinni. Kandetooli narmad lõika lahti. Inimese võid elevanti selga valge ruudu keskele kinni kleepida. Lõpuks aseta kandetool elevanti selga ja sõit läbi džungli võib alata.

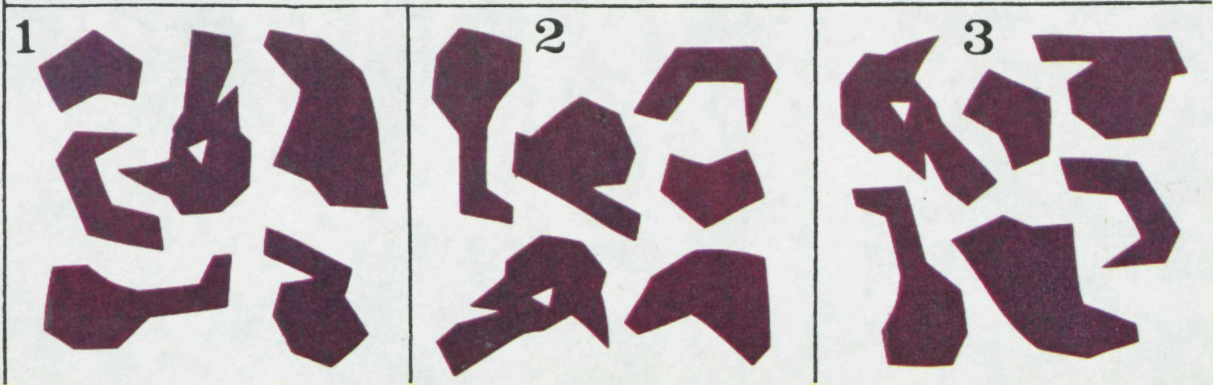

--	--	--	--	--	--	--	--

VÕTA TÄHEDE NENDE LOOMADE JA LINDUDE JUUREST, KES OSKAVAD UJUDA. SAAD RUUTUDESSE SÕNA, MIS TÄHISTAB KOHTA, KUS ON MÕNUS UJUMA ÕPPIDA.

MILLISEST DETAILIKOMPLEKTIST SAAB KOKKU KLEEPIDA TÄPSELT SAMASUGUSE KOERA, NAGU ON NÄHA VASAKUL!

Joonistanud KURTI VOOL

ELKND Keskmittee ja ENSV Pioneeriorganisatsiooni Nõukogu lastejakiri «Täheke» nr. 7. 1989. Ajakiri asutatud jaanuaris 1960. Ilmub kord kuus. EKP Keskmittee Kirjastus. Toimetuse aadress: Tallinn 200 107, Pärnu mnt. 67-a. Toimetus käsikirju ei tagasta.

Kolleegium: E. Häamer, R. Järvi, E. Märdi, H. Mänd, K. Pajus, H. Rattiste, V. Variksaar. Telefonid: peatoimetaja E. Märdi 681-495, vastutav sekretär V. Variksaar 681-497, vanemtoimetaja J. Rannap 681-497, kunstiline toimetaja J. Tammsaar 681-400, toimetaja E. Allikmaa 681-538, tehniline toimetaja A. Lill 681-496, sekretär-masinakirjutaja A. Kuuskemaa 681-400.

Laduda antud 31. 05. 1989. Trükkida antud 19. 06. 1989. Trükiarv 75 000. Ofsetpaber nr. 1. 0×90/8. Trükipoognaid 2. Arvestuspoognaid 2,91. Tingivärvitõmmiseid 8,0. Tellimise nr. 2442. EKP Keskmittee Kirjastuse trükkoda, Tallinn 200 090, Pärnu mnt. 67-a.

Esikaanel EVI VALDOVI joonistus.

Детский журнал ЦК ЛКСМ Эстонии и Совета Пioneерской организации Эстонской ССР «Тäheke» («Звездочка»). На эстонском языке. Выходит один раз в месяц. Типография Издательства ЦК КП Эстонии, Таллин, 200090, Пärnu маantee, 67-а. Адрес редакции: ЭССР Таллин, 200107, Пärnu маantee, 67-а. Цена 20 коп. Объем 2 печ. листа. Тираж 77 000. Заказ 2442.

HIND 20 KOP.
ИНДЕКС 78231

Virumaa

VIRU-NIGULA

Joonistanud VIIVE NOOR

Virumaa rahvariided sarnanevad Järva- ja Harjumaa rõivastega. Kuid Virumaal püsisid mitmed paikkondliku omapäraga nähtused kauem. Soome-poolsete mõjutustega paistsid silma siinsed rannakihelkonnad. Nii näiteks kanti Virumaal rohkesti soome susse, kingi ja saapaid. Üheks huvitavaks nähtuseks kujunes 19. sajandi lõpus kaapotkleit (liibuva piha ja kahara seelikuga kleit), mida kanti eriti rohkesti Viru- ja Järvamaal.

VIRU-JAAGUPI

Kaapotkleit

JÕHVI

